

Practice-Oriented Aspects of Ensuring Social and Professional Effectiveness in the Training of Aviation Specialists

UDC 378.147:629.7-051

DOI: <https://doi.org/10.15421/1726150>**Prykhodko Olena**Ph.D., Assoc. Prof., <https://orcid.org/0000-0002-1054-0268>, olenaprihodko032@gmail.com*Kyryvi Rih State Pedagogical University (Kyryvi Rih Ukraine)*

Abstract.

Relevance. The contemporary development of the aviation industry, the digitalization of production processes, the implementation of international standards for professional training, and the increasing requirements for the professional competence of aviation personnel necessitate the improvement of the training of future specialists. A practice-oriented approach is of particular importance, as it ensures the integration of theoretical education with practical activities and promotes the development of professional and social competencies.

Purpose. To provide a theoretical substantiation of the practice-oriented aspects of ensuring the social and professional effectiveness of training aviation specialists, to generalize contemporary approaches to their professional training, and to identify promising directions for its improvement in accordance with international requirements.

Results. The article is analytical in nature and is based on the generalization of contemporary Ukrainian and international scholarly sources, international regulatory documents, and current practices in the professional training of aviation specialists. The author generalizes contemporary approaches to the organization of professional training, systematizes the factors ensuring its social and professional effectiveness, and identifies promising directions for its improvement in accordance with international standards. It is established that the key directions for modernization include the implementation of Competency-Based Training and Assessment (CBTA), the use of simulator and digital technologies, project-based learning, cooperation with employers, and the development of elements of dual education.

Conclusions. Ensuring the social and professional effectiveness of aviation specialists' training should be based on the comprehensive implementation of a practice-oriented approach, the development of professional and social competencies, the use of digital technologies, and the expansion of cooperation between higher education institutions and aviation industry enterprises. A promising direction for further improvement is the implementation of elements of dual education in accordance with international standards and labour market needs.

Keywords: practice-oriented training, aviation specialists, professional effectiveness, social effectiveness, competency-based approach, professional competencies, dual education, aviation education

Практикоорієнтовані аспекти забезпечення соціальної професійної ефективності підготовки фахівців авіаційної галузі

Приходько Олена*Криворізький державний педагогічний університет (Кривий Ріг, Україна)*

Анотація.

Актуальність. Сучасний розвиток авіаційної галузі, цифровізація виробничих процесів, упровадження міжнародних стандартів професійної підготовки та зростання вимог до професійної компетентності авіаційного персоналу актуалізують удосконалення підготовки майбутніх фахівців. Особливого значення набуває практикоорієнтований підхід, що забезпечує інтеграцію теоретичного навчання з практичною діяльністю та розвиток професійних і соціальних компетентностей.

Мета. Теоретично обґрунтувати практикоорієнтовані аспекти забезпечення соціальної та професійної ефективності підготовки фахівців авіаційної галузі, узагальнити сучасні підходи до їх професійної підготовки та визначити перспективи її вдосконалення відповідно до міжнародних вимог.

Результати. Стаття має аналітичний характер і ґрунтується на узагальненні сучасних вітчизняних та зарубіжних наукових джерел, міжнародних нормативних документів і практик професійної підготовки фахівців авіаційної галузі. Автором узагальнено сучасні підходи до організації професійної підготовки, систематизовано чинники забезпечення її соціальної та професійної ефективності та визначено перспективні напрями її вдосконалення відповідно до міжнародних стандартів. Встановлено, що ключовими напрямками модернізації є впровадження компетентнісно орієнтованого навчання та оцінювання (Competency-Based Training and Assessment, CBTA), використання тренажерних і цифрових технологій, проєктного навчання, співпраця з роботодавцями та розвиток елементів дуальної освіти.

Висновки. Забезпечення соціальної та професійної ефективності підготовки фахівців авіаційної галузі має ґрунтуватися на комплексній реалізації практикоорієнтованого підходу, розвитку професійних і соціальних компетентностей, використанні цифрових технологій та розширенні співпраці закладів вищої освіти з підприємствами авіаційної галузі. Перспективним напрямом є подальше впровадження елементів дуальної освіти відповідно до міжнародних стандартів і потреб ринку праці.

Ключові слова: практикоорієнтована підготовка, фахівці авіаційної галузі, професійна ефективність, соціальна ефективність, компетентнісний підхід, професійні компетентності, дуальна освіта, авіаційна освіта

Стаття надійшла / Article arrived: 10.07.2026 // Схвалено до друку / Accepted: 12.08.2026 // Підписано до друку / Approved for printing: 14.08.2026

Вступ.

Сучасний розвиток авіаційної галузі характеризується високою динамікою технологічних змін, цифровізацією виробничих процесів, інтеграцією міжнародних стандартів професійної підготовки та зростанням вимог до рівня професійної компетентності фахівців. За таких умов одним із пріоритетних напрямів модернізації вищої освіти стає забезпечення практикоорієнтованої підготовки майбутніх авіаційних фахівців, здатних ефективно діяти у професійному середовищі, приймати відповідальні рішення, працювати в команді та швидко адаптуватися до змін професійної діяльності (Данилко та ін., 2024; Невзоров, 2025; Keller et al., 2020; Hattingh et al., 2022; Mott et al., 2019).

Безперечно, що в умовах сучасних кризових викликів актуалізується проблема забезпечення соціальної та професійної ефективності підготовки фахівців у різних галузях, зокрема в авіаційній сфері, яка належить до стратегічно значущих галузей, що характеризується високими вимогами до рівня професійної підготовки, безпеки, надійності та здатності фахівців діяти в умовах невизначеності. Саме практикоорієнтовані аспекти освітнього процесу є визначальним чинником забезпечення соціальної та професійної ефективності підготовки фахівців авіаційної галузі, оскільки вони спрямовані на інтеграцію теоретичних знань із практичною діяльністю, формування професійного досвіду, розвиток адаптивності, відповідальності та готовності майбутніх фахівців до виконання складних професійних завдань. Соціальна ефективність передбачає формування комунікативної культури, навичок міжособистісної взаємодії, відповідальності, лідерських якостей, професійної етики та готовності до конструктивної співпраці в багатонаціональному професійному середовищі. Професійна ефективність визначається рівнем сформованості компетентностей, необхідних для успішного виконання виробничих завдань, забезпечення безпеки польотів, використання сучасних інформаційних технологій та дотримання міжнародних стандартів авіаційної діяльності (Мазуренко, 2020; Москаленко, 2020; Семак, Піддубцева, 2024; Vaskova Kjulavkovska et al., 2022; Hu et al., 2025).

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні ролі практикоорієнтованого підходу як чинника забезпечення соціальної та професійної ефективності підготовки фахівців авіаційної галузі, а також у визначенні основних напрямів інтеграції компетентнісного навчання, практичної підготовки, соціально-комунікативного розвитку та сучасних освітніх технологій у процесі формування готовності майбутніх авіаційних фахівців до професійної діяльності. Наукова новизна дослідження полягає у комплексному узагальненні сучасних теоретичних підходів, міжнародних нормативних вимог і

практик професійної підготовки фахівців авіаційної галузі, систематизації чинників забезпечення її соціальної та професійної ефективності, а також у визначенні перспективних напрямів удосконалення практикоорієнтованої підготовки відповідно до міжнародних стандартів, сучасних освітніх тенденцій і потреб ринку праці.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій.

Проблематика професійної підготовки фахівців авіаційної галузі активно досліджується як українськими, так і зарубіжними науковцями. Аналіз наукових праць свідчить про формування провідної міжнародної тенденції розвитку авіаційної освіти, яка полягає у переході від традиційної знанневої моделі підготовки до компетентнісно орієнтованої системи навчання, що ґрунтується на принципах компетентнісно орієнтованого навчання та оцінювання (Competency-Based Training and Assessment, CBTA). Реалізація цього підходу спрямована на інтеграцію теоретичної підготовки з практичною діяльністю, формування професійних компетентностей та готовності майбутніх авіаційних фахівців до виконання завдань у реальних умовах професійного середовища. Такий підхід передбачає інтеграцію теоретичного навчання з практичною підготовкою, застосування тренажерних технологій, моделювання професійних ситуацій, цифрових освітніх ресурсів та об'єктивного оцінювання сформованості професійних компетентностей. Саме тому дослідження практикоорієнтованих аспектів забезпечення соціальної та професійної ефективності підготовки майбутніх фахівців авіаційної галузі є актуальним як для педагогічної науки, так і для практики професійної освіти (Невзоров, 2017, 2024; Keller et al., 2020; Hattingh et al., 2022; The Implementation of Competency-Based Training and Assessment, 2022; Kelemen et al., 2023; Çinar & Tuncal, 2024).

Проблематику професійної підготовки майбутніх авіаційних фахівців досліджували О. Данилко, Т. Тернавська, К. Суркова, Ю. Мазуренко, О. Москаленко, Л. Семак, О. Піддубцева, Р. Невзоров, Т. Коржова, М. Зацерківна, А. Киричко. Дослідники розглядають аспекти забезпечення якості підготовки фахівців авіаційної галузі, зокрема питання організації науково-дослідної діяльності здобувачів освіти, формування професійного мислення, розвитку комунікативної та соціальної компетентностей, удосконалення тренажерної підготовки, а також взаємодії закладів вищої освіти із професійним середовищем. Так, О. Данилко, Т. Тернавська та К. Суркова розглядаючи особливості організації науково-дослідної діяльності здобувачів авіаційної освіти, зазначають, що остання полягає саме в інтеграції навчальної, дослідницької та практичної складових підготовки, а також залученні студентів до аналізу професійних проблем і виконання прикладних досліджень. Саме така діяльність сприяє розвитку

професійного мислення, формування дослідницьких умінь та здатності до самостійного прийняття рішень та підвищення практичної готовності майбутніх авіаційних фахівців до професійної діяльності (Данилко та ін., 2024). Ю. Мазуренко, досліджуючи критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх авіаційних інженерів-механіків до професійної комунікації, зазначає, що її структура охоплює мотиваційно-ціннісний, когнітивно-праксеологічний та рефлексивно-корегувальний компоненти. Мотиваційно-ціннісний компонент характеризує усвідомлення значущості професійної комунікації, сформованість позитивної мотивації до міжособистісної взаємодії та професійного спілкування. Когнітивно-праксеологічний компонент відображає рівень професійних знань, володіння фаховою термінологією та здатність застосовувати комунікативні вміння у професійних ситуаціях. Рефлексивно-корегувальний компонент передбачає здатність майбутнього фахівця оцінювати власну комунікативну діяльність, аналізувати її результати та здійснювати самовдосконалення (Мазуренко, 2020). На основі визначених компонентів можна виокремити такі критерії сформованості готовності майбутніх авіаційних фахівців до професійної комунікації: спонукальний, змістово-діяльнісний та оцінний. Показниками спонукального критерію є ціннісне ставлення до професійного спілкування та мотивація до комунікативної взаємодії; змістово-діяльнісного — знання авіаційного дискурсу, володіння фаховою термінологією та сформованість комунікативних умінь; оцінного — здатність до самоаналізу, самооцінювання та професійного самовдосконалення. Рівень сформованості готовності дослідник визначає за трьома рівнями: низьким, середнім і високим. Низький рівень характеризується недостатньою мотивацією до професійної комунікації, фрагментарними знаннями авіаційного дискурсу та обмеженою здатністю застосовувати комунікативні вміння у фахових ситуаціях. Середній рівень передбачає сформоване позитивне ставлення до професійного спілкування, достатні знання й уміння, однак потребує подальшого розвитку навичок самоконтролю та вдосконалення комунікативної діяльності. Високий рівень визначається стійкою мотивацією, ґрунтовним володінням авіаційною термінологією, ефективним використанням комунікативних стратегій і здатністю до рефлексії та професійного саморозвитку (Мазуренко, 2020). Слушною є думка О. Москаленко, який аналізуючи гуманітарну підготовку майбутніх фахівців авіаційної галузі, доводить доцільність використання інноваційних освітніх технологій для розвитку професійних і соціальних компетентностей здобувачів освіти (Москаленко, 2020).

Поділяємо позицію Л. Семак та О. Піддубцевої щодо визначальної ролі соціальної комунікації,

яка виступає важливою передумовою успішного здобуття вищої освіти, а також сприяє формуванню професійної компетентності й становленню майбутніх фахівців (Семак, Піддубцева, 2024). На значущості комунікаційної взаємодії закладів вищої освіти із суспільством також наголошують Т. Коржова, М. Зацерківна та А. Киричок, які у своїх дослідженнях акцентують увагу на важливості вдосконалення організаційних і нормативно-правових засад підготовки фахівців зі зв'язків із громадськістю, а також на ролі комунікаційної діяльності у формуванні комунікативної компетентності майбутніх професіоналів (Коржова, 2018; Зацерківна, 2018; Киричок, 2015). М. Васкова Кюлавковська, Г. Серафіні та Л. Самоші досліджують інтеграцію компетентнісної підготовки у систему професійного розвитку інспекторів цивільної авіації та доводять, що така модель навчання забезпечує ефективне поєднання професійної підготовки з практичною діяльністю, сприяє формуванню необхідних компетентностей і підвищує якість виконання професійних завдань в умовах сучасної авіаційної сфери (Vaskova Kjulavkovska et al., 2022).

Вважаємо за доцільне акцентувати увагу на теоретико-методологічних засадах професійної підготовки майбутніх пілотів. Питання теоретико-методологічних засад професійної підготовки майбутніх пілотів висвітлюють Р. Невзоров, П. Онипченко, О. Громико, О. Коник, які розглядають підготовку льотного складу як комплексну педагогічну систему, що інтегрує теоретичну, практичну й тренажерну складові. Дослідниками обґрунтовано підходи до забезпечення якості фахової підготовки до виконання бойових польотів, визначено умови формування професійної готовності та розвитку компетентностей, необхідних для успішної діяльності в сучасній авіаційній сфері. Аналіз цих підходів розкриває практикоорієнтовані аспекти забезпечення соціальної та професійної ефективності підготовки фахівців авіаційної галузі, оскільки акцентують увагу на формуванні комплексної професійної готовності, що поєднує фахові знання, практичні навички та здатність до ефективної соціальної взаємодії в умовах професійної діяльності (Невзоров, 2017, 2024, 2025).

Безперечно, важливе значення для розвитку сучасної авіаційної освіти мають зарубіжні дослідження, присвячені впровадженню компетентнісного підходу в систему професійної підготовки фахівців авіаційної галузі. Результати зарубіжних досліджень свідчать про необхідність модернізації освітніх програм підготовки авіаційних фахівців, зокрема льотних інструкторів на основі компетентнісної моделі. Л. Гіббс, Л. Слевіч та І. Вашберн досліджують окремі аспекти впливу компетентнісного навчання на підготовку бортпроводників і підвищенні якості обслуговування пасажирів (Gibbs et al., 2017; Hattingh et al., 2022).

Водночас Дж. Мотт пропонує концептуальну модель компетентнісної освіти для програм підготовки фахівців з авіаційного менеджменту (Mott et al., 2019). Доведено, що компетентнісно орієнтовані освітні програми, з використанням сценарного навчання, наставництва, моделювання професійних ситуацій, практичного відпрацювання професійних дій під час підготовки льотного складу, сприяють формуванню професійної готовності майбутніх авіаційних фахівців до виконання реальних виробничих функцій, забезпечуючи інтеграцію теоретичної та практичної підготовки (Keller et al., 2020; Hattingh et al., 2022; Vaskova Kjulavkovska et al., 2022). Таким чином практикоорієнтований підхід розглядається як один із ключових механізмів підвищення якості професійної підготовки фахівців авіаційної галузі, що підтверджують численні вітчизняні та міжнародні дослідження. Реалізація цього підходу ґрунтується на впровадженні системи компетентнісно орієнтованого навчання та оцінювання (Competency-Based Training and Assessment — CBTA), що передбачає інтеграцію теоретичної підготовки з виконанням практичних професійних завдань, використанням тренажерних комплексів, моделюванням реальних виробничих ситуацій та оцінюванням рівня сформованості професійних компетентностей (The Implementation of Competency-Based Training and Assessment, 2022).

Ця система відповідно до рекомендацій Міжнародної організації цивільної авіації (ICAO) є підходом до професійної підготовки, що спрямований на формування та оцінювання професійних компетентностей, необхідних для безпечного й ефективного виконання виробничих завдань. На відміну від традиційної моделі навчання, CBTA орієнтується не лише на засвоєння теоретичних знань, а й на демонстрацію здатності застосовувати їх у реальних або змодельованих професійних ситуаціях. Основними елементами системи є визначення компетентностей, розроблення програми навчання, використання сценарного та тренажерного навчання, оцінювання поведінкових індикаторів і постійний моніторинг результатів підготовки. Практична реалізація CBTA передбачає широке використання моделювання виробничих ситуацій, польотних тренажерів, аналізу авіаційних подій, роботи в екіпажі, оцінювання прийняття рішень та управління ризиками. Саме тому компетентнісно орієнтоване навчання сьогодні є основою практикоорієнтованої підготовки авіаційних фахівців і рекомендоване ICAO для підготовки пілотів, диспетчерів управління повітряним рухом, бортпровідників та інших категорій авіаційного персоналу (Keller et al., 2020; Hattingh et al., 2022; Vaskova Kjulavkovska et al., 2022; The Implementation of Competency-Based Training and Assessment, 2022).

М. Келемен, В. Поліщук, Й. Сабо запропонували гібридну модель комплексного оцінювання

практичної підготовки майбутніх пілотів, що поєднує цифрові технології, математичне моделювання та аналіз результатів виконання практичних завдань. Запропонована модель дає можливість об'єктивно оцінювати рівень сформованості професійних компетентностей курсантів і своєчасно коригувати освітній процес відповідно до індивідуальних результатів навчання (Kelemen et al., 2023). Розроблена модель була апробована на реальних даних Факультету аеронавтики Технічного університету в Кошице (Словаччина). Для її побудови використано результати навчання 696 курсантів, відібраних із загальної вибірки 2682 студентів, які проходили підготовку впродовж 2005–2022 років. Ефективність моделі перевірено на прикладі п'яти курсантів-пілотів, що підтвердило можливість її застосування для об'єктивного оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей, виявлення ризиків у навчанні та індивідуального супроводу здобувачів освіти. Водночас, запропонована модель поки не набула широкого практичного впровадження, а розглядається як перспективне рішення для використання у закладах авіаційної освіти та організаціях з льотної підготовки у форматі вебаналітичного інструменту або мобільного застосунку (Kelemen et al., 2023).

Важливим напрямом розвитку практикоорієнтованої підготовки є використання цифрових платформ, семантичних баз знань та інформаційних технологій. Р. Дапіка та Ф. Пейнадо розробили семантичну базу знань EBTOnto, призначену для підтримки компетентнісної підготовки пілотів відповідно до концепції навчання, заснованого на доказах (Evidence-Based Training, EBT), яку було перевірено з використанням 37 568 реальних авіаційних інцидентів із бази ASRS NASA. Отримані результати підтвердили можливість автоматизованої класифікації сценаріїв польотів за компетентностями пілотів і використання системи для проектування та вдосконалення сценаріїв тренажерної підготовки. Водночас автори розглядають EBTOnto як перспективний дослідницький інструмент, що закладає основу для подальшого впровадження у системи підготовки льотного складу, а не як уже широко використовувану технологію. Система забезпечує автоматизований добір сценаріїв тренажерної підготовки відповідно до компетентностей, які необхідно сформувати у майбутніх пілотів, а також дає можливість використовувати реальні авіаційні події для розроблення нових навчальних сценаріїв, максимально наближених до професійної діяльності. Такий підхід є прикладом ефективної реалізації практикоорієнтованого навчання, оскільки ґрунтується на моделюванні реальних виробничих ситуацій та використанні сучасних цифрових технологій підтримки прийняття професійних рішень (Cinar & Tuncal, 2024).

Отже, аналіз наукових джерел свідчить, що вітчизняні та зарубіжні дослідники приділяють значну увагу питанням компетентнісної підготовки, професійної комунікації, розвитку соціальних компетентностей, використання інноваційних освітніх технологій і забезпечення якості професійної освіти майбутніх авіаційних фахівців. Водночас недостатньо дослідженими залишаються практикоорієнтовані аспекти комплексного забезпечення соціальної та професійної ефективності підготовки фахівців авіаційної галузі, зокрема педагогічні умови інтеграції теоретичного навчання з практичною підготовкою, формування соціально-професійних компетентностей та забезпечення готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності відповідно до сучасних міжнародних вимог.

З огляду на це доцільним є аналіз сучасних підходів до організації професійної підготовки майбутніх фахівців авіаційної галузі у закладах вищої освіти України, зокрема особливостей реалізації практикоорієнтованого навчання, взаємодії закладів освіти з роботодавцями та впровадження елементів дуальної освіти як одного з перспективних напрямів підвищення якості професійної підготовки.

Так, практикоорієнтований підхід до підготовки фахівців авіаційної галузі реалізується у провідних закладах вищої освіти України шляхом інтеграції теоретичного навчання, науково-дослідної діяльності та практичної підготовки. Важливим напрямом його розвитку є впровадження елементів дуальної освіти, що передбачає поєднання навчання у закладі вищої освіти з набуттям професійного досвіду безпосередньо на підприємствах авіаційної галузі. Такий підхід сприяє формуванню професійних і соціальних компетентностей, розвитку практичних навичок, адаптації студентів до реальних умов професійної діяльності та забезпечує більш тісний зв'язок між освітнім процесом і потребами сучасного ринку праці. Так, О. Данилко, Т. Тернавська та К. Суркова, досліджуючи досвід підготовки майбутніх авіаторів у Львівській академії Національного авіаційного університету (м. Кропивницький), наголошують, що формуванні професійної готовності, яка забезпечується інтеграцією освітньої, науково-дослідної та практичної діяльності. Автори наголошують на важливості використання документів ІКАО, аналізу матеріалів розслідування авіаційних подій, імітаційно-рольових ділових ігор, тренажерної підготовки та науково-дослідної діяльності як засобів розвитку професійного мислення, навичок командної взаємодії та готовності майбутніх авіаторів до практичної діяльності (Данилко та ін., 2024).

Практичну реалізацію компетентнісного та практикоорієнтованого підходів висвітлено у дослідженнях Р. Невзорова, присвячених підготовці курсантів Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (м. Харків).

Автор обґрунтовує методику тренажерної підготовки, що передбачає моделювання штатних і нештатних польотних ситуацій, поетапне відпрацювання професійних дій та об'єктивне оцінювання професійної готовності курсантів. Запропонована система сприяє формуванню навичок прийняття рішень, взаємодії в екіпажі та психологічної готовності до професійної діяльності (Невзоров, 2017, 2025).

Практикоорієнтований підхід реалізується і в діяльності Криворізького фахового коледжу Національного університету «Київський авіаційний інститут» (м. Кривий Пір). Освітній процес поєднує теоретичну підготовку з лабораторними та практичними заняттями, технічним моделюванням, участю здобувачів освіти в науковому товаристві «КРАУСС», гуртках технічної творчості, конференціях і проєктній діяльності. Такий підхід сприяє формуванню професійних компетентностей, розвитку дослідницьких умінь, інженерного мислення та готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності в авіаційній галузі. Отже, аналіз досвіду провідних авіаційних закладів освіти України засвідчує, що інтеграція теоретичної підготовки, тренажерного навчання, зокрема в умовах дуальної освіти, є ефективною основою формування професійних, соціальних і дослідницьких компетентностей майбутніх фахівців авіаційної галузі.

Висновки.

Проведений аналіз вітчизняних і зарубіжних наукових досліджень засвідчив, що сучасна підготовка фахівців авіаційної галузі дедалі більше орієнтується на компетентнісний, практикоорієнтований та доказово обґрунтований підходи, спрямовані на формування здатності ефективно виконувати професійні функції в умовах реальної виробничої діяльності. На відміну від традиційної моделі навчання, що переважно зосереджується на засвоєнні теоретичних знань і контролі навчальних досягнень, сучасні моделі підготовки інтегрують теоретичне навчання, тренажерну підготовку, практичну діяльність, наукові дослідження та об'єктивне оцінювання професійних компетентностей.

Встановлено, що перспективними напрямками розвитку авіаційної освіти є впровадження компетентнісно орієнтованих систем підготовки (CBTA), навчання, заснованого на доказах (Evidence-Based Training, EBT), цифрових технологій, інтелектуальних систем підтримки навчання, семантичних баз знань, а також сучасних моделей оцінювання результатів професійної підготовки. Використання цих підходів забезпечує об'єктивне оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей, моделювання штатних і нештатних виробничих ситуацій, розвиток критичного мислення, здатності до прийняття рішень, ефективної командної взаємодії та готовності діяти в умовах підвищеної відповідальності.

Аналіз практичного досвіду закладів авіаційної освіти України підтвердив ефективність інтеграції освітньої, науково-дослідної та практичної діяльності у професійній підготовці майбутніх авіаторів. Використання авіаційних тренажерів, аналіз матеріалів розслідування авіаційних подій, виконання ситуаційних імітаційних завдань, участь здобувачів освіти у проєктній та дослідницькій діяльності, а також розвиток елементів дуальної освіти сприяють формуванню не лише професійних знань і практичних умінь, а й соціальних компетентностей, професійної відповідальності, психологічної стійкості та готовності до безпечного виконання професійних обов'язків.

Узагальнення результатів дослідження дає підстави стверджувати, що подальший розвиток системи підготовки фахівців авіаційної галузі має ґрунтуватися на широкому впровадженні компетентісно орієнтованих освітніх технологій, цифровізації освітнього процесу, розширенні співпраці закладів освіти з підприємствами авіаційної галузі та використанні сучасних методів оцінювання професійної підготовки. Реалізація цих напрямів сприятиме підвищенню якості авіаційної освіти, конкурентоспроможності випускників на міжнародному ринку праці та забезпеченню високого рівня безпеки польотів.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Данилко, О. Г., Тернавська, Т. А., & Суркова, К. В. (2024). Особливості науково-дослідної роботи майбутніх авіаційних фахівців. *ScienceRise: Pedagogical Education*, 1(58), 41–45. <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2024.298544>
- Зацерківна, М. (2018). Напрями організації зв'язків з громадськістю закладів вищої освіти. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*, 2. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.2.2018.150377>
- Киричок, А. П. (2015). Зв'язки з громадськістю як соціальний інститут. *Обрії друкарства*, 1. <https://doi.org/10.20535/2522-1078.2015.1.95234>
- Коржова, Т. (2018). Проблеми нормативно-правового забезпечення підготовки спеціалістів із зв'язків з громадськістю в системі вищої школи України. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*, 4. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.4.2018.170621>
- Мазуренко, Ю. (2020). Критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх авіаційних інженерів-механіків до професійної комунікації. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки*, 4(23). <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v23i4.603>
- Москаленко, О. І. (2020). Гуманітарна підготовка майбутніх фахівців авіаційної галузі із використанням інноваційних технологій. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки*.
- Невзоров, Р. (2017). Методика тренажерної підготовки курсантів-льотчиків в умовах вищих військових навчальних закладів до виконання бойових завдань. *ScienceRise: Pedagogical Education*. <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2017.100174>
- Невзоров, Р. (2025). Теоретико-методологічні засади фахової підготовки майбутніх пілотів тактичної авіації в контексті сучасних викликів. *Педагогічна інноватика: сучасність та перспективи*. <https://doi.org/10.32782/ped-uzhnu/2025-8-24>
- Невзоров, Р., Онипченко, П., Громико, О., & Коник, О. (2024). Педагогічна система забезпечення якості фахової підготовки до бойових польотів майбутніх льотчиків тактичної авіації. *Збірник наукових праць Харківського національного університету Повітряних Сил*. <https://doi.org/10.30748/zhups.2024.80.22>
- Семак, Л. А., & Піддубцева, О. І. (2024). Соціальна комунікація як важлива передумова успішного здобуття вищої освіти. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*, 208, 335–339. <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2024-208-48>
- A Hybrid Model for Evaluating the Outcomes of Student Pilots within the Didactic System of Aviation Education. (2023). *Aerospace*, 10(3), Article 281. <https://doi.org/10.3390/aerospace10030281>
- Çinar, E., & Tuncal, A. (2024). A comprehensive analysis of competency and training perspectives among air traffic controllers. *Aviation*, 28(2). <https://doi.org/10.3846/aviation.2024.21501>
- Gibbs, L., Slevitch, L., & Washburn, I. (2017). Competency-based training in aviation: The impact on flight attendant performance and passenger satisfaction. *Journal of Aviation/Aerospace Education & Research*, 26(2). <https://doi.org/10.15394/jaaer.2017.1716>
- Hattingh, A., Hodge, S., & Mavin, T. (2022). Flight instructor perspectives on competency-based education: Insights into educator practice within an aviation context. *International Journal of Training Research*, 20(3), 264–282. <https://doi.org/10.1080/14480220.2022.2063155>
- Hu, Y., Shen, H., & Wang, B. (2025). Core competency assessment model for entry-level air traffic controllers based on International Civil Aviation Organization Document 10056. *Aerospace*, 12(6). <https://doi.org/10.3390/aerospace12060486>
- Keller, J., Mendonca, F., Cutter, J., Suckow, M., & Dillman, B. (2020). Justification and development of competencies to transform a collegiate aviation flight program. *The Journal of Competency-Based Education*, 5(3). <https://doi.org/10.1002/cbe2.1216>
- Kelemen, M., Polishchuk, V., Kelemen, M., Jr., & Sabo, J. (2023). A hybrid model for evaluating the outcomes of student pilots within the didactic system of aviation education. *Aerospace*, 10(3), Article 281. <https://doi.org/10.3390/aerospace10030281>

- Mott, J. H., Hubbard, S. M., Lu, C.-T., Sobieralski, J. B., Gao, Y., Nolan, M. S., & Kotla, B. (2019). Competency-based education: A framework for aviation management programs. *The Collegiate Aviation Review International*. <https://doi.org/10.22488/okstate.19.100211>
- The Implementation of Competency-Based Training and Assessment (CBTA) Framework in Aviation Manpower Planning*. (2022). *Transportation Research Procedia*, 66, 226–239. <https://doi.org/10.1016/j.trpro.2022.12.023>
- Towards a Semantic Knowledge Base for Competency-Based Training of Airline Pilots*. (2021). *Procedia Computer Science*, 192, 1208–1217. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2021.08.124>
- Vaskova Kjulavkovska, M., Serafini, G. O., & Szamosi, L. T. (2022). Integrating training and performance management of civil aviation inspectors: A pilot study of the mediating role of competency-based training. *International Journal of Training and Development*, 26(1), 29–54. <https://doi.org/10.1111/ijtd.12234>

REFERENCES

- A Hybrid Model for Evaluating the Outcomes of Student Pilots within the Didactic System of Aviation Education. (2023). *Aerospace*, 10(3), Article 281. <https://doi.org/10.3390/aerospace10030281>
- Çinar, E., & Tuncal, A. (2024). A comprehensive analysis of competency and training perspectives among air traffic controllers. *Aviation*, 28(2). <https://doi.org/10.3846/aviation.2024.21501>
- Danylko, O. G., Ternavska, T. A., & Surkova, K. V. (2024). Features of research work of future aviation specialists. *ScienceRise: Pedagogical Education*, 1(58), 41–45. <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2024.298544>
- Gibbs, L., Slevitch, L., & Washburn, I. (2017). Competency-based training in aviation: The impact on flight attendant performance and passenger satisfaction. *Journal of Aviation/Aerospace Education & Research*, 26(2). <https://doi.org/10.15394/jaaer.2017.1716>
- Hattingh, A., Hodge, S., & Mavin, T. (2022). Flight instructor perspectives on competency-based education: Insights into educator practice within an aviation context. *International Journal of Training Research*, 20(3), 264–282. <https://doi.org/10.1080/14480220.2022.2063155>
- Hu, Y., Shen, H., & Wang, B. (2025). Core competency assessment model for entry-level air traffic controllers based on International Civil Aviation Organization Document 10056. *Aerospace*, 12(6). <https://doi.org/10.3390/aerospace12060486>
- Kelemen, M., Polishchuk, V., Kelemen, M., Jr., & Sabo, J. (2023). A hybrid model for evaluating the outcomes of student pilots within the didactic system of aviation education. *Aerospace*, 10(3), Article 281. <https://doi.org/10.3390/aerospace10030281>
- Keller, J., Mendonca, F., Cutter, J., Suckow, M., & Dillman, B. (2020). Justification and development of competencies to transform a collegiate aviation flight program. *The Journal of Competency-Based Education*, 5(3). <https://doi.org/10.1002/cbe2.1216>
- Korzhova, T. (2018). Problems of Regulatory and Legal Support for the Training of Public Relations Specialists in the System of Higher Education of Ukraine. *Library Science. Document Science. Informatology*, 4. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.4.2018.170621>
- Kyrychok, A. P. (2015). Public Relations as a Social Institution. *Horizons of Printing*, 1. <https://doi.org/10.20535/2522-1078.2015.1.95234>
- Mazurenko, Y. (2020). Criteria, indicators and levels of formation of readiness of future aviation mechanical engineers for professional communication. *Collection of scientific papers of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Series: Pedagogical Sciences*, 4(23). <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v23i4.603>
- Moskalenko, O. I. (2020). Humanitarian training of future specialists in the aviation industry using innovative technologies. *Bulletin of Bohdan Khmelnytsky Cherkasy National University. Series: Pedagogical Sciences*.
- Mott, J. H., Hubbard, S. M., Lu, C.-T., Sobieralski, J. B., Gao, Y., Nolan, M. S., & Kotla, B. (2019). Competency-based education: A framework for aviation management programs. *The Collegiate Aviation Review International*. <https://doi.org/10.22488/okstate.19.100211>
- Nevzorov, R. (2017). Methods of Simulator Training of Cadet Pilots in the Conditions of Higher Military Educational Institutions for the Performance of Combat Missions. *ScienceRise: Pedagogical Education*. <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2017.100174>
- Nevzorov, R. (2025). Theoretical and methodological foundations of professional training of future tactical aviation pilots in the context of modern challenges. *Pedagogical innovation: modernity and prospects*. <https://doi.org/10.32782/ped-uzhnu/2025-8-24>
- Nevzorov, R., Onypchenko, P., Gromyko, O., & Konyk, O. (2024). Pedagogical system for quality assurance of professional training for combat flights of future tactical aviation pilots. *Collection of scientific papers of Kharkiv National University of the Air Force*. <https://doi.org/10.30748/zhups.2024.80.22>
- Semak, L. A., & Pidubtseva, O. I. (2024). Social communication as an important prerequisite for successful higher education. *Scientific Notes. Series: Philological Sciences*, 208, 335–339. <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2024-208-48>
- The Implementation of Competency-Based Training and Assessment (CBTA) Framework in Aviation Manpower Planning*. (2022). *Transportation Research Procedia*, 66, 226–239. <https://doi.org/10.1016/j.trpro.2022.12.023>
- Towards a Semantic Knowledge Base for Competency-Based Training of Airline Pilots*. (2021). *Procedia Computer Science*, 192, 1208–1217. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2021.08.124>
- Vaskova Kjulavkovska, M., Serafini, G. O., & Szamosi, L. T. (2022). Integrating training and performance management of civil aviation inspectors: A pilot study of the mediating role of competency-based training. *International Journal of Training and Development*, 26(1), 29–54. <https://doi.org/10.1111/ijtd.12234>
- Zatserkivna, M. (2018). Directions of organization of public relations of higher education institutions. *Library Science. Document Science. Informatology*, 2. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.2.2018.150377>